

ՀՀ ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

«ՉԱՆԳԵՉՈՒԻԻ
ՊՂՆՁԱՄՈՒԲԳԵՆԱՅԻՆ
ԿՈՄԲԻՆԱՏ» ՓԲԸ

ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ
ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՄ)

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՑԱԽ

SCIENTIFIC
ARTSAKH

НАУЧНЫЙ
АРЦАХ

№ 1, 2018

Հիմնադիր – Founder – Учредитель:
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՈՒՍԱՐԱՆ (ԵՊՀ)
YEREVAN STATE UNIVERSITY (YSU)
ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ (ЕГУ)
www.y-su.am

Հրատարակիչ – Publisher - Издатель:
ԱՐՅԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՍ)
UNION OF YOUNG SCIENTISTS AND SPECIALISTS OF ARTSAKH (UYSSA)
ОБЪЕДИНЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ И СПЕЦИАЛИСТОВ АРЦАХА (ОМУСА)
www.aegmm.org

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՅԱԽ

SCIENTIFIC ARTSAKH

НАУЧНЫЙ АРЦАХ

№1, 2018

*Նվիրվում է Հայաստանի առաջին Հանրապետության 100-րդ, Արցախյան շարժման 30-րդ ու
Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-րդ ամյակներին*

*Dedicated to the 100th anniversary of the First Republic of Armenia, the 30th anniversary
of the Artsakh movement and the 2800th anniversary of the founding of Erebuni-Yerevan*

*Посвящается 100-летию Первой Республики Армения, 30-летию Арцахского движения и
2800-летию основания Эребуни-Ереван*

ԱԵԳՄՍ – UYSSA – ОМУСА
ԵՐԵՎԱՆ – YEREVAN – ЕРЕВАН
2018

*Չրատարակության Է երաշխավորվել Երևանի պետական Չամալսարանի գիտական խորհրդի թիվ 2/8.8 առ 29.11.2018թ. որոշմամբ
 Рекомендовано к публикации решением учёного совета №2/8.8
 от 29.11.2018г. Ереванского государственного университета
 Recommended for publication by the Yerevan State University
 Academic Council Decision №2/8.8 of November 29, 2018*

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ

Նախագահ՝ ԵՊՉ ռեկտոր, ԳԱԱ թղթակից անդամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Արամ ՄԻՍՈՆՅԱՆ

Անդամներ՝

ԱՎԱԳՅԱՆ Արծրուն, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ Չրանտ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԲԱԲԱՅԱՆ Դավիթ, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԲԱԼԱՅԱՆ Վահրամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳԱԼՍՏՅԱՆ Խաչիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԳՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ Զուլիխան, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳՐՈՒՉԴԵՎ Վլադիսլավ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Կոստրոմա, ՌԴ)
 ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ Գևորգ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ Արման, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԺԵՅՄՈ Մարտիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Օլշտին, Լեհաստան)
 ԼԱՊԵՎԱՎ Վալենտինա, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Մոսկվա, ՌԴ)
 ԼՈՒԽՏԵՐՅԱՆԴՏ Օտտո, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Չամբուրգ, Գերմանիա)
 ՉՈՎՍԵՓՅԱՆ Մուշեղ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՂԱԶԻՆՅԱՆ Գագիկ, ԳԱԱ ակադեմիկոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
 ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ Աշոտ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՄԻՆԱՅԱՆ Էդիկ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ Կարեն, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Չայկ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՎԱՍԿՈՎ Մաքսիմ, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Դոնի Ռոստով, ՌԴ)
 ԶԵՌՅԱՆ Գարիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԶՈՉԱՐՅԱՆ Տիգրան, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գլխավոր խմբագիր՝ իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ **Ավետից ԳԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

Գիտական Արցախ, №1, 2018, Երևան, «ԱԵԳՄՍ» հրատ., 2018, 448 էջ:
 Scientific Artsakh, №1, 2018, Yerevan, «UYSSA» publ., 2018, 448 pages.
 Научный Арцах, №1, 2018, Ереван, Изд. «ОМУСА», 2018, 448 страниц.

«Գիտական Արցախ» պարբերականի 1-ին համարում տեղ են գտել հայկական արդի հիմնախնդիրներից մեկի՝ պետականության վերաբերյալ Չայաստանը, Արցախը, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, Գերմանիան, Լեհաստանը և Բելառուսը ներկայացնող հեղինակների գիտական աշխատանքները:

Գիտական պարբերականում գետեղված են նաև Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորման ու Երևանի պետական համալսարանի կողմից 2018թ. սեպտեմբերի 13-16-ը Ստեփանակերտում համատեղ կազմակերպված «Չայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան» 3-րդ միջազգային երիտասարդական գիտաժողովի լավագույն գիտական հոդվածները:

The first issue of «Scientific Artsakh» journal comprises the scientific works of authors from Armenia, Artsakh, the United States of America, Germany, Poland and Belarus on one of the most urgent problems for Armenians – the statehood. The publication also contains the best scientific articles of the 3rd international youth scientific conference «The past, present and future of the Armenian statehood», jointly organized by the Union of Young Scientists and Specialists of Artsakh and Yerevan State University on September 13-16, 2018 in Stepanakert.

В первом номере журнала «Научный Арцах» нашли место научные работы авторов из Армении, Арцаха, Соединенных Штатов Америки, Германии, Польши и Беларуси по одной из актуальных для армян проблем – государственности.

В издании размещены также лучшие научные статьи 3-ей международной молодежной научной конференции «Прошлое, настоящее и будущее Армянской государственности», совместно организованной Объединением молодых учёных и специалистов Арцаха и Ереванским государственным университетом 13-16 сентября 2018 года в Степанакерте.

EDITORIAL COUNCIL

Chairman: Aram SIMONYAN, Rector of YSU, NAS RA Associate Member, Doctor of History, Professor

Members:

AVAGYAN Artsrun, Doctor of Philology, Professor
 AVANESYAN Hrant, Doctor of Psychology, Professor
 BABAYAN David, Doctor of History, Associate Professor
 BALAYAN Vahram, Doctor of History, Professor
 DANIELYAN Gevorg, Doctor of Law, Professor
 GALSTYAN Khachik, Doctor of Political Sciences, Associate Professor
 GHAZINYAN Gagik, Academician of NAS RA, Doctor of Law, Professor
 GRUZDEV Vladislav, Doctor of Law, Professor (Kostroma, Russia)
 GYULAMIRYAN Julieta, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 HOVSEPYAN Moushegh, Doctor of Philology, Professor
 KERYAN Garik, Doctor of Political Sciences, Professor
 KOCHARYAN Tigran, Doctor of Political Sciences, Professor
 LAPAEVA Valentina, Doctor of Law, Professor (Moscow, Russia)
 LUCHTERHANDT Otto, Doctor of Law, Professor (Hamburg, Germany)
 MARKOSYAN Ashot, Doctor of Economic Sciences, Professor
 MINASYAN Edik, Doctor of History, Professor
 NERSISYAN Karen, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 SARGSYAN Hayk, Doctor of Economic Sciences, Professor
 VASKOV Maksim, Doctor of Sociology, Professor (Rostov-on-Don, Russia)
 YEGHIAZARYAN Arman, Doctor of History, Associate Professor
 ZEJMO Marek, Doctor of Political Sciences, Professor (Olsztyn, Poland)

Editor-in-Chief: Avetik HARUTYUNYAN, Candidate of Law, Associate Professor

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Председатель: ректор ЕГУ, член-корреспондент НАН Республики Армения, доктор исторических наук, профессор Арам СИМОНЯН

Члены:

АВАГЯН Арцрун, доктор филологических наук, профессор
 АВАНЕСЯН Грант, доктор психологических наук, профессор
 БАБАЯН Давид, доктор исторических наук, доцент
 БАЛАЯН Ваграм, доктор исторических наук, профессор
 ВАСЬКОВ Максим, доктор социологических наук, профессор (Ростов-на-Дону, Россия)
 ГАЛСТЯН Хачик, доктор политических наук, доцент
 ГРУЗДЕВ Владислав, доктор юридических наук, профессор (Кострома, Россия)
 ГЮЛАМИРЯН Джульетта, доктор педагогических наук, профессор
 ДАНИЕЛЯН Геворг, доктор юридических наук, профессор
 ЕГИАЗАРЯН Арман, доктор исторических наук, доцент
 ЖЕЙМО Марек, доктор политических наук, профессор (Ольштын, Польша)
 КАЗИНЯН Гагик, академик НАН РА, доктор юридических наук, профессор
 КЕРЯН Гарик, доктор политических наук, профессор
 КОЧАРЯН Тигран, доктор политических наук, профессор
 ЛАПАЕВА Валентина, доктор юридических наук, профессор (Москва, Россия)
 ЛЮХТЕРХАНДТ Отто, доктор юридических наук, профессор (Гамбург, Германия)
 МАРКОСЯН Ашот, доктор экономических наук, профессор
 МИНАСЯН Эдик, доктор исторических наук, профессор
 НЕРСИСЯН Карен, кандидат экономических наук, доцент
 ОВСЕПЯН Мушег, доктор филологических наук, профессор
 САРГСЯН Гайк, доктор экономических наук, профессор

Главный редактор: кандидат юридических наук, доцент Аветик АРУТЮНЯН

*Տպագրվում է ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության աջակցությամբ
 Is published with the support of the Ministry of Sport and Youth Affairs of the Republic of Armenia
 Публикуется при поддержке Министерства спорта и по делам молодежи Республики Армения*

ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ԸՆԾՐԱՆՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՆԵԹԱՑՈՒՄ

ԼԻԼԻԹ ՉԻՉՈՅԱՆ

Ժողովրդավարական անցումից համախմբում գործընթացում գտնվող հասարակությունները առկա մարտահրավերներին պատասխանելու համար պետք է ձևավորեն Նոր որակի ընտրանի: Այն պատասխանատու է անցումից համախմբում գործընթացում ժողովրդավարության որակի բարձրացման քաղաքականություն իրականացնելու համար: Այդ համատեքստում երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացման հիմնխնդիրը ՀՀ-ում արդիական է, քանի որ հնարավորություն է տալիս դաստիարակելու քաղաքականապես կրթված և պետականամետ մտածողությամբ երիտասարդություն: Անհրաժեշտ է զուգամիտել ազատական և ազգային արժեքները, որն էլ հնարավորություն կտա բարձրացնելու պետական կառավարման արդյունավետությունը:

Քաղաքական սոցիալականացման գործընթացը մեկնաբանվում է տարբեր կերպ: Այդ մեկնաբանությունները համախմբելով՝ կարելի է եզրակացնել, որ քաղաքական սոցիալականացումը մարդկանց կողմից քաղաքական մշակույթի Նորմերի և ավանդույթների յուրացումն է, մարդկանց ներգրավվածությունը քաղաքական գործընթացներում¹:

Քաղաքական սոցիալականացման գործընթացում ապահովվում է քաղաքական արժեքների շարունակականությունը, ինչն էլ անհրաժեշտ է, որպեսզի անհատը դառնա քաղաքացի: Այս համատեքստում կարևոր է քաղաքական մշակույթի արժեքաբանության պահպանումը և փոխանցումը սերունդներին: Եթե չի կտրվում կապը անցյալի հետ, ապա հասարակությունը գործում է որպես մեկ ամբողջություն: Միայն այս դեպքում է ապահովվում հասարակության, քաղաքական համակարգի, քաղաքացիական հասարակության բնականոն արդիականացումը:

Քաղաքական սոցիալականացման գործընթացում կարևոր են անհատի քաղաքական հայացքների և քաղաքական վարքագծի վրա ազդող իրադարձությունները, ինստիտուտներն ու գործակալները: Դրանք հիմնականում բաժանվում են երկու խմբի՝ քաղաքական (քաղաքական ինստիտուտներ, քաղաքական իրադարձություններ, քաղաքական կազմակերպություններ և այլն) և ոչ քաղաքական (ընտանիք, դպրոց, աշխատանք, եկեղեցի, մշակույթ և այլն): Ըստ Ֆ. Վոսբորնի՝ քաղաքական սոցիալականացման այս երկու մոդելները պետք է դիտարկել որպես միմյանց փոխլրացող²: Այս համատեքստում Ֆ. Վոսբորնն առաջարկում է քաղաքական սոցիալականացման ինտերակտիվ մոդելը, որտեղ անհատի կյանքի փուլերը (մանկություն, պատանեկություն, հասուն տարիք) և սոցիալականացման գործակալները (ընտանիք, դպրոց, աշխատանք, եկեղեցի, մշակույթ, ՉԼՍ և այլն) փոխլրացում են միմյանց և փոխգործակցում միմյանց հետ:

Ամերիկացի հետազոտող Վ.Սապիրոն քաղաքական սոցիալականացման գործընթացում կարևորում և առանձնացնում է հասարակության մեջ քաղաքական կողմնորոշումների և հմտությունների ձևավորման հիմնախնդիրը³:

Ըստ արևմտյան հետազոտող Մ.Հուզի՝ քաղաքական սոցիալականացման արդյունավետությունը պայմանավորված է սերնդափոխության գործընթացով:

¹ Щеглов, И.А. Проблемы отечественных разработок политической социализации /И.А. Щеглов //Социально-гуманитарные знания. -2011. -№ 1.с. 85-93

² Washburn Ph. A life Course Model of Political Socialization. Politics and Individual. 1994, Vol. 4, M2 p. 1-26

³ Sapiro V. Not Your Parents Political Socialization: Introduction for a New Generation. Annual Review of Political Science, vol. 7, 2004, p. 5

Վերջինս այս գործընթացում կարևորում է երիտասարդների դերը՝ որպես քաղաքական դիրքորոշումների և վարքագծի նորմերը կրողների և հիմնական դերակատարի: Մ. Յուզի համոզմամբ՝ սերնդափոխությունը սոցիալ-քաղաքական փոփոխությունների հիմնաքարն է, որը պետք է հաշվի առնի քաղաքական ինստիտուտների դիրքորոշումները: Եթե ժողովրդավարության պայմաններում հասարակության համար որևէ սպառնալիք է ստեղծում, ապա երիտասարդներն առաջիններից են, որ նկատում են այդ վտանգը¹:

Երիտասարդների քաղաքական սոցիալականացումը կարող է ընթանալ երկու ճանապարհով՝ քաղաքական գործունեության և քաղաքացիական մասնակցության: Քաղաքական գործունեությունը ենթադրում է մասնակցություն քաղաքական ինստիտուտների գործունեությանը, ինչպես օրինակ՝ քվեարկություն, թեկնածության առաջադրում, ընտրարշավ, հանրահավաք, անդամակցություն կուսակցությանը, քաղաքական բանավեճեր և այլն: Երիտասարդի՝ որպես քաղաքացի-սուբյեկտի քաղաքական գործունեությունը կապված է պարտավորությունների կատարման, որոշակի նորմերի պահպանման, իրավունքների իրագործման ձևական պարտականությունների հետ: Այն ենթադրում է նաև քաղաքական փոխադարձ հանդուրժողականություն: Քաղաքական սոցիալականացման այս ձևը ենթադրում է սահմանափակ քաղաքական մասնակցություն՝ հիմնված միայն սահմանված համապատասխան չափորոշիչների վրա, որոնք համահունչ են գործող քաղաքական կարգին²:

Քաղաքական սոցիալականացման գործում, որպես քաղաքացիական գիտակցության ձևավորման աղբյուր, մեծ է սոցիալականացման գործակալների դերը, որոնք ժամանակի ընթացքում փոփոխվում և զինվում են նոր՝ առավել արդյունավետ միջոցներով: Քաղաքական սոցիալականացման գործակալությունների թիվն արագ աճում է, հատկապես համացանցի օգնությամբ, սակայն երիտասարդների քաղաքական սոցիալականացման կարևորագույն դերակատարը և հիմնական պատասխանատուն կառավարող ընտրանին է:

Արդի կերպափոխումների պայմաններում կարևոր է կառավարող ընտրանու աջակցությունը երիտասարդներին՝ կրթության, դաստիարակության և զարգացման ապահովման գործում, հատկապես նրանց սոցիալական կայացման փուլում, հասարակական-մասնագիտական գործունեության, հասարակական, քաղաքացիական նախաձեռնությունների, իրենց իրավունքներն ու պարտականությունները իրականացնելու գործընթացներում ներգրավվելու ընթացքում: Երիտասարդության ու պետության միջև հարաբերությունները առավելագույնս կարգավորելու նպատակով, որպես պետության ներքին քաղաքականության բաղադրիչ, կառավարող ընտրանու կողմից մշակվում և իրականացվում է երիտասարդական պետական քաղաքականություն:

Հասարակության և քաղաքական համակարգի արդիականացման ներկա գործընթացներում տեղի ունեցող սոցիալ- տնտեսական, քաղաքական կերպափոխումները նոր մարտահրավերների առջև են կանգնեցնում երիտասարդությանը, որոնց հավասարաբեռն պատասխան կարող է տալ միայն իր երկրի ապագայով մտահոգված, կրթված, մրցունակ, ֆիզիկապես և հոգեպես առողջ և սոցիալ-քաղաքականապես պատասխանատու երիտասարդությունը: Կառավարող ընտրանու կարևորագույն խնդիրն է երիտասարդական պետական

¹Hooghe M. Political Socialization and the Future of Politics. Acta Politica, Leuven, 2004, p. 331-334

²Owen D. Political Socialization in the Twenty-first Century. Paper presented for presentation at "The Future of Civic Education in the 21st Century" conference cosponsored by the Center for Civic Education and the Bundeszentrale für politische Bildung, James Madison's Montpelier, September 21-26, 2008, Dalton, Russell J. The Good Citizen. How a Younger Generation Is Reshaping American Politics, CQ Press, Washington D.C., 2008

քաղաքականությունը համապատասխանեցնել ժամանակի պահանջներին՝ նկատի ունենալով, որ երիտասարդությունը հզոր պետության կայացման գլխավոր շարժիչ ուժն է:

Կառավարող ընտրանին երիտասարդական պետական քաղաքականության միջոցով ապահովում է երիտասարդների քաղաքական սոցիալականացումը՝ առաջնորդվելով հասարակական-քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական, մշակութային կյանքին երիտասարդների մասնակցությունը խթանելու սկզբունքներով¹:

Երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացման կարևորագույն բաղադրիչը քաղաքացիական մասնակցությունն է: Քաղաքացիների մասնակցության մակարդակը չափվում է տարբեր կառույցներում նրանց ներգրավվածության ու մասնակցության չափով:

2016 թվականին «Ֆրիդրիխ Էբերտ» հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղի կողմից իրականացված հետազոտության արդյունքների համաձայն՝ 33-ում հարցմանը մասնակցած երիտասարդների 77,1%-ը հետաքրքրված է Հայաստանում տեղի ունեցող քաղաքական իրադարձություններով, սակայն նրանց զգալի մասը (26,4%) չի պատրաստվում մասնակցել ընտրություններին: Բավական ցածր է երիտասարդների մասնակցությունը ընտրովի քաղաքական մարմինների կողմից քաղաքականության մշակման գործընթացներում, իսկ 51,7%-ն ընդհանրապես չի վստահում իշխող քաղաքական ուժերին²: Քաղաքացիական ծառայության համակարգում ընդգրկված երիտասարդների թիվը 2016թ. հունվարի 1-ի դրությամբ կազմում է՝ կրտսեր պաշտոններ՝ 354 երիտասարդ, առաջատար պաշտոններ՝ 331, գլխավոր պաշտոններ՝ 183, բարձրագույն պաշտոններ՝ 23:

Այս համատեքստում քաղաքական սոցիալականացման գործընթացում երիտասարդության քաղաքական մասնակցության մակարդը խիստ մտահոգիչ է: Կերպահովվող հասարակություններում հատկապես խնդրահարույց է երիտասարդների վստահությունը իշխանության հանդեպ:

Հետաքրքրական է մեկ այլ հետազոտություն ևս, որը կատարվել է 2012 թ. ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության և ՄԱԿ-ի Չարգացման ծրագրի Հայաստանի գրասենյակի հետ համատեղ: Այս հետազոտությունը բացահայտում է Հայաստանի երիտասարդների ձգտումներն ու ակնկալիքները: Մասնավորապես, պետության հետ ինքնանույնականացման առումով որոշակի տվյալներ են ստացվել նաև քանակական հետազոտության շրջանակում: Գնահատվել են երիտասարդների՝ ՀՀ քաղաքացի և հայ լինելու վերաբերյալ դիրքորոշումները: Ըստ հետազոտության՝ ՀՀ երիտասարդները մեծ մասամբ հպարտության զգացում ունեն հայ և ՀՀ քաղաքացի լինելու համար⁴ (Աղյուսակ 1):

¹ ՀՀ երիտասարդական պետական քաղաքականության հայեցակարգ, ՀՀ կառավարության 2014թ. դեկտեմբերի 25-ի N 54 արձանագրային որոշում, <http://www.msy.am/files/post/1426864819-hayecakarg.pdf>

² Անկախության սերունդ, հետազոտություն երիտասարդության շրջանում, «Ֆրիդրիխ Էբերտ» հիմնադրամի հայաստանյան մասնաճյուղ, Երևան, 2016թ., էջ 52-55

³ <http://www.csc.am/documents/statistics/11.pdf>

⁴ Ղազարյան Դ., Հայաստանի երիտասարդների ձգտումները և ակնկալիքները: Չեկույց / Դ. Ղազարյան, Եր.: ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարություն, ՄԱԿ-ի Չարգացման ծրագրի Հայաստանի գրասենյակ, 2012, էջ 84-90

Աղյուսակ 1. ՀՀ քաղաքացի և հայ լինելու վերաբերյալ դիրքորոշումները

	«Ես հպարտ եմ իմ ազգությամբ»	«Ես հպարտ եմ, որ ՀՀ քաղաքացի եմ»
Քոլոր հարցվածների միջին գնահատականը, որից՝	3,76	3,62
Արական	3,77	3,63
Իգական	3,76	3,62

16-18	3,77	3,64
19-23	3,73	3,62
24-30	3,78	3,63

Երևան	3,67	3,57
Մարզային քաղաք	3,75	3,59
Գյուղ	3,84	3,70

Ինչպես երևում է աղյուսակում ներկայացված գնահատականներից, երիտասարդներն առավել հպարտ են իրենց ազգային պատկանելիությամբ (3,76), քան քաղաքացիությամբ (3,62), թեև նշված 2 գնահատականներն էլ բավականին բարձր են:

Ամփոփելով փաստելք, որ երիտասարդների քաղաքական ընկալումները մեծապես պայմանավորում են ամբողջ հասարակության համախմբման գործընթացի արդյունավետությունը: Արդիականացման գործընթացը կախված է երիտասարդների քաղաքական սոցիալականացման գործընթացի բնույթից, քանի որ այսօրվա երիտասարդները վաղվա կառավարող ընտրանու մաս են կազմելու և մասնակցելու են քաղաքական որոշումների ընդունմանն ու իրականացման գործընթացներին: Այս ամենը կանխորոշում է երկրի կերպափոխման վեկտորի ուղղությունը, իսկ կառավարող ընտրանին պատասխանատու է երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացման գործընթացի բնականոնությունն ապահովելու համար:

Լիլիթ Զիչոյան
ԿԱՌԱՎԱՐՈՂ ԸՆՏՐԱՆՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ

Բանալի բառեր՝ ընտրանի, քաղաքական սոցիալականացում, երիտասարդություն, քաղաքական մասնակցություն

Քաղաքական սոցիալականացման հիմնախնդիրները սերտ առնչություններ ունեն նոր ընտրանիների ձևավորման, զարգացման և պատասխանատվության ընդարձակման հետ: Քաղաքական ժամանակի փոփոխությունը ենթադրում է նոր սերնդի ընտրանիներ, որոնք իրենց գործունեությամբ հակված են համադրելու խմբային, անհատական, հանրային, ազգային շահերը՝ նոր որակի բարձրացնելով պետության իմիջը: Հոդվածում ներկայացված է երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացումը, ինչը նպաստում է նոր սերնդի ընտրանու հավաքագրման ժամանակ կառավարող ընտրանու պատասխանատվության բարձրացմանը:

Lilit Chichoyan

**THE RESPONSIBILITY OF RULING ELITE IN THE PROCESS OF YOUTH
POLITICAL SOCIALIZATION**

Key words: *elites, political socialization, youth, political participation, responsibility*

The problems of political socialization are closely connected with the formation and development of new elites and extension of their responsibility. Transformation of political time raise the necessity of development of a new generation elites, who harmonize group, individual, public, national interests for raising the quality of the state image.

In this regard this article researches the issues of political socialization of youth. The article leads to the development of a new generation elites.

Лилит Чичоян

**ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПРАВЯЩЕЙ ЭЛИТЫ В ПРОЦЕССЕ
ПОЛИТИЧЕСКОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ МОЛОДЕЖИ**

Ключевые слова: *элиты, политическая социализация, молодежь, политическое участие, ответственность*

Проблемы политической социализации тесно связаны с формированием нового поколения элит и расширением их ответственности. Изменения политического времени выдвигают необходимость развития элит нового поколения, которые гармонизируют групповые, индивидуальные, общественные, национальные интересы для повышения имиджа государства.

В этой связи в статье обосновывается необходимость политической социализации молодежи как фактора формирования нового поколения полиархической элиты.

47. **Մարկոսյան Արմեն** - «Եվրասիա» միջազգային համալսարանի դասախոս, տ.գ.թ.
Markosyan Armen – Lecturer of «Eurasia» International University, Candidate of Economic Sciences
Маркосян Армен - преподаватель международного университета «Евразия», к.э.н.
E-mail: amarkosyan@rgs.am
48. **Մարկոսյան Մանուշակ** – Համբուրգի համալսարանի ասպիրանտ (բ.Համբուրգ, Գերմանիա)
Markosyan Manushak – PhD student of Hamburg University (Hamburg, Germany)
Маркосян Манушак - аспирант Университета Гамбурга (г.Гамбург, Германия)
E-mail: mmarkosyan@gmx.net
49. **Մարտիրոսյան Արթուր** - ՀՀ ՊԿԱ մագիստրոս, Մասիս քաղաքի քաղաքապետի օգնական
Martirosyan Artur - Master of PAA RA, assistant to the mayor of Masis city
Мартиросян Артур - магистр АГУ РА, помощник мэра города Масис
E-mail: artur.martirosyan92@gmail.com
50. **Մինասյան Նելլի** - Խ.Արսլյանի անվան Հայաստանի պետական մանկավարժական համալսարանի (ՀՊՄՀ) դասախոս, պ.գ.թ., դոցենտ
Minasyan Nelli - Lecturer of Armenian State Pedagogical University (ASPU) after Khachatur Abovyan, Candidate of History, Associate Professor
Минасян Нелли - преподаватель Армянского государственного педагогического университета (АГПУ) им. Хачатура Абовяна, к.и.н., доцент
E-mail: minasyan.nelly@mail.ru
51. **Մնացականյան Անժելա** - ԵՊՀ հայցորդ
Mnatsakanyan Anzhela - PhD student of YSU
Мнацаканын Анжела - соискатель ЕГУ
E-mail: anzhelamnatsakanyan91@gmail.com
52. **Մնացականյան Արփինե** - ՀՊՏՀ հայցորդ, ԱԵԳՄՄ անդամ
Mnatsakanyan Arpine - PhD student of ASUE, member of UYSSA
Мнацаканын Арпине - соискатель АГЭУ, член ОМУСА,
E-mail: arpine1787@mail.ru
53. **Մնացականյան Լիդա** - ՀՈՀ ասպիրանտ և դասախոս
Mnatsakanyan Lida - PhD student and Lecturer of ARU
Мнацаканын Лида – преподаватель и аспирант РАУ
E-mail: mnatsakanyan.lida@gmail.com
54. **Չալիկյան Անահիտ** – ԵՊՀ մագիստրոս
Chalikian Anahit - Master of YSU
Чаликян Анаит – магистр ЕГУ
E-mail: anachalikian@gmail.com
55. **Չիչոյան Լիլիթ** - ՀՀ ՊԿԱ ասպիրանտ
Chichoyan Lilit - PhD student of PAA RA
Чичоян Лилит - аспирант АГУ РА
E-mail: lilitch@mail.ru

- Գուրգեն Սիմոնյան.** Արցախի Հանրապետության պետական ապարատի զարգացման հեռանկարները երկպալատ օրենսդիր իշխանությամբ հայկական դաշնային պետության կազմում.....186
Gurgen Simonyan. The Perspectives of the Development of the State Apparatus of the Republic of Artsakh in the Armenian Federal State with Bicameral Legislative Structure.
- Գրգեն Симонян.** Перспективы развития государственного аппарата Республики Арцах в составе федеративного армянского государства с двухпалатным органом законодательной власти
- Մամիկոն Մարգարյան.** Համագործակցության մշակույթը՝ որպես ազգային անվտանգության ապահովման գործընթաց.....193
Mamikon Margaryan. Cooperation Culture as Process of Providing of the National Security
- Мамикон Маргарян.** Культура сотрудничества как процесс обеспечения национальной безопасности
- Ռոբերտ Ղևոնդյան.** Զաղաքացիական հասարակության զարթոնքը՝ թավշյա հեղափոխության համատեքստում.....201
Robert Ghevondyan. Civil Society Awakening in the Context of Velvet Revolution
- Роберт Гевондян.** Расцвет гражданского общества в контексте бархатной революции
- Սերգեյ Վարդազարյան.** Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման առանձնահատկություններն ու հեռանկարները.....205
Sergey Vardazaryan. Peculiarities and Prospects of the Karabakh Conflict Arrangement
- Сергей Вардазарян.** Особенности и перспективы урегулирования карабахского конфликта
- Անժելա Մնացականյան.** ՀՀ ռազմական քաղաքականությունը, որպես պետականության ամրապնդման երաշխիք.....212
Anzhela Mnatsakanyan. Military Policy of the Republic of Armenia as Guarantee of Strengthening State
- Анжела Мнацакян.** Военная политика Республики Армении как гарантия укрепления государственности
- Լիլիթ Չիչոյան.** Կառավարող ընտրանու պատասխանատվությունը Երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացման գործընթացում.....217
Lilit Chichoyan. The Responsibility of Ruling Elite in the Process of Youth Political Socialization
- Лилит Чичоян.** Ответственность правящей элиты в процессе политической социализации молодежи
- Մանե Աթիկյան.** Երիտասարդության քաղաքական սոցիալականացումը՝ որպես լիդերության գործառույթ.....222
Mane Atikyan. Political Socialization of Youth as a Function of Leadership
- Мане Атикян.** Политическая социализация молодежи как функция лидерства
- Մարգարիտ Պետրոսյան.** Միջնորդների դերը անլուծելի հակամարտությունների կարգավորման գործընթացում: Արցախի դեպքը.....228
Margarit Petrosyan. The Role of Mediators in the Process of Conflict Resolution: The Case of Artsakh
- Маргарит Петросян.** Роль посредников в процессе урегулирования неразрешимых конфликтов на примере Арцаха